

“1. İlgili Anayasa Maddeleri

2709 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2. maddesi;

"Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." şeklindedir.

2709 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 5. maddesi;

"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." şeklindedir.

2709 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesi;

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." şeklindedir.

2709 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesinin 1. fıkrası;

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir." şeklindedir.

2709 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 36. maddesinin 1. fıkrası;

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." şeklindedir.

11. İptali İstenen Normun Anayasa Aykırılığının İncelenmesi

a) Kanun ve Kanun Koyucunun İhdas Gerekçesinin Değerlendirilmesi

TCK'nın 52. maddesinde hakkında adli para cezası yaptırımına hükmedilenler bakımından belirlenecek tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak yirmi ile yüz Türk lirası arasında takdir edilen miktarla çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesi hususunda kanuni düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

Kanun koyucu adli para cezasına mahkum edilen kişiler bakımından TCK'nın 52. madde gerekçesinde "gün para cezası sisteminin temel amacı, para cezasının kişinin ödeme gücüne göre belirlenmesi yoluyla, suç işleyen zengin ile fakir arasındaki eşitsizliği gidermektir. Bunun yanında sistem, uygulaması basit, etkili, saydam ve para cezasından güdülen amaçları yerine getirebilecek özelliktedir." şeklinde belirttiği üzere suç işleyen ödeme gücü yüksek ve düşük kişiler arasındaki eşitsizliği gidermek amacıyla hakime kişinin, ekonomik ve diğer şahsî hâlleri

göz önünde tutularak bir gün biriminin yirmi ile yüz Türk lirası arasında parasal miktarını tayin etme imkanı tanımıştır. Yine madde gerekçesinde belirtildiği üzere "Bu miktarı hâkim, kişinin malvarlığını, bir günde kazandığı veya kazanması gereken gelirini dikkate alarak takdir edecektir."

b) Kanunun İhdas Tarihinde ve Günümüz Koşullarında Objektif Olarak Karşılaştırılması

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yürürlük tarihinde net asgari ücret 350,15 Türk Lirasıdır. Asgari ücretin bir günlük karşılığı $350,15/30=11,67$ Türk Lirasıdır. TCK m.52/2 yürürlüğe girdiğinde ekonomik olarak ödeme gücü bulunmayan bir kişi dahi adli para cezasına mahkum edildiğinde bir günlük asgari ücretin 1,71 katı olan 20 Türk Lirasına mahkum edilmekte idi. İşbu somut norm denetiminin yapıldığı tarih olan 08.11.2023 tarihinde ise net asgari ücret 11.402,32 Türk Lirasıdır ve bu ücretin bir günlük karşılığı $11.402,32/30=381,077$ Türk Lirasıdır. Günümüz ekonomik koşullarında toplumdaki ödeme gücü en az olan kişinin adli para cezasına mahkum edilmesi halinde bir günlük karşılık olan 20 Türk Lirası asgari ücretin bir günlük karşılığının yaklaşık 1/19'una; toplumdaki ödeme gücü en yüksek olan kişinin adli para cezasına mahkum edilmesi halinde bir günlük karşılık olan 100 Türk Lirası asgari ücretin bir günlük karşılığının yaklaşık 1/4'üne tekabül etmektedir.

İşbu dosya kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görülmüş olup sanık hakkında mahkumiyet kararı verilmesi durumunda temel cezanın alt sınırdan adli para cezası seçilerek sanığın toplumun ödeme gücü en düşük kişisi olduğu kabul edilerek bir günlük karşılığının da alt sınırdan belirlendiği takdirde ($90 \times 20 = 1.800,00$ TL adli para cezası) asgari ücretin yaklaşık 5,14 katı adli para cezası (Günümüze bu miktar uyarlanacak olursa yaklaşık 58.760,00 Türk Lirası) ödemesi gerekecek idi.

Yine işbu dosya kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görülmüş olup sanık hakkında mahkumiyet kararı verilmesi durumunda temel cezanın alt sınırdan adli para cezası seçilerek sanığın toplumun ödeme gücü en yüksek kişisi olduğu kabul edilerek bir günlük karşılığının da üst sınırdan belirlendiği takdirde ($90 \times 100 = 9.000,00$ TL adli para cezası) asgari ücretin yaklaşık 25,7 katı adli para cezası (Günümüze bu miktar uyarlanacak olursa yaklaşık 293.000,00 Türk Lirası) cezası ödemesi gerekecek idi.

c) Kanunun Anayasa'ya Aykırılığı Gerekçeleri

Anayasanın 2. ve 5. maddelerinde belirtildiği üzere Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzurunu ve adalet anlayışını gözetken insan haklarına saygılı bir hukuk devletidir. Devletin temel amaç ve görevleri arasında kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak ile kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak bulunmaktadır.

Anayasanın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin kanunla sınırlanabileceğini ancak Anayasanın sözüne ve ruhuna, toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı bir sınırlama yapılamayacağı belirtilmiştir.

Anayasanın 17. maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma hakkından bahsedilmiştir.

Anayasanın 36. maddesinde davacıların da yargı mercileri önünde iddia ve adil yargılanma hakkına sahip oldukları belirtilmiştir.

TCK m.52/2'de belirtilen miktarlar aralığında çarpılarak belirlenen bir gün karşılığı adli para cezasının kanunun ihdas tarihinden itibaren geçen yaklaşık 19 yılda değişen ekonomik koşullar sonucunda (b) bendinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırı olarak toplumun refah ve huzurunu sağlamamakla birlikte aksine toplumun Türkiye Cumhuriyeti devletinin adalet anlayışı içerisinde hareket ettiği düşüncesine zarar vermekte ve toplum huzurunu bozmaktadır.

Anayasa Mahkemesi kararlarında ifade edildiği üzere Anayasa m.36'da düzenlenen hak arama hürriyeti "hukuksal olanakları kapsamlı biçimde sağlama, bu konuda tüm yollardan yararlanma hakkını içeren, bireyin adaleti bulma, hakkı olanı elde etme ve haksızlığı giderme uğraşının uygar yöntemi" şeklindedir. İşbu somut norm denetimine konu mahkememizde görülmekte olan davada netice olarak gün adli para cezasının belirlenmesi sonrasında 'bir gün karşılığı elde edilecek gelire ve malvarlığına göre' yirmi ve yüz Türk Lirası arasında çarpılması suretiyle bulunacak sonuç para cezası mağdurun Anayasa m.36'da düzenlenen hak arama hürriyetini ihlal edecektir. Zira günümüz ekonomik koşullarında kanun koyucu tarafından belirlenen yaptırımın hiçbir caydırıcılığı bulunmamakta, mağdurun adaleti bulma, hakkı olanı elde etme ve haksızlığı giderme uğraşını sonuçsuz bırakmaktadır. TCK m.52 gerekçesinde 'toplumda suç işleyen fakir ve zengin arasındaki eşitsizliği giderme amacı' çerçevesinde bir günlük gelirin en yüksek orandan hesaplanması halinde dahi asgari ücretin yaklaşık dörtte birine tekabül etmektedir. Bu haliyle mağdurun iddia ve adil yargılanma hakkı ihlal edilmiş olacaktır. Bu durum da Anayasa m.13'te belirtildiği üzere mağdurun temel hak ve hürriyetlerinden olan hak arama hürriyetine ölçüsüz bir sınırlama getirmiş olmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi bir kararında "önleyici ve caydırıcı düzenleme gereksinimi ile bulunan çare arasında adaletli ve kabul edilebilir dengenin bozulmuş olduğundan söz ederek araç ile amaç arasındaki mantıki bağ kaybolmaktadır." gerekçesiyle iptal kararı vermiştir.(11.02.1987 T., 1986/12 E. ve 1987/4 K.).

TCK m.52/2'de düzenlenen yirmi ve yüz Türk Lirası arasında belirlenecek günlük yaptırımın parasal karşılık miktarı mağdurun hak arama hürriyetine getirdiği ölçüsüz müdahale yanında Anayasa'nın 17/1.maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağını da ihlal etmektedir. Şöyle ki; mağdur da Türkiye Cumhuriyeti devletinde yaşayan herkes gibi maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Ancak mağdur kendisine yönelik gerçekleştirilen ve kanun koyucunun suç olarak belirlediği eylemler yönünden (işbu dosya kapsamında cinsel taciz) maddi ve manevi varlığını koruyamamaktadır ve gelişimi engellenmektedir. Kanun koyucunun mağdurun maddi ve manevi varlığını koruyup geliştirebilmesi maksadıyla bir başka deyişle kötü muamele yasağına karşı korunması amacıyla caydırıcı yasal önlemler almak yerine günümüz ekonomik ve toplumsal koşullarında caydırıcılığı bulunmayan TCK m.52/2'deki düzenleme halen yürürlükte bulunmaktadır.

Bir eylemin suç teşkil edip etmediği ile suç teşkil ettiği takdirde yaptırımının belirlenmesi kanun koyucunun takdirindedir. Yürürlükte bulunan kanunların Anayasa ile uyumlu olması kanun koyucunun takdir hakkının istisnası mahiyetindedir. Anayasa ve AİHS'de çekirdek hakların başında gelen yaşam hakkını devlet korumakla yükümlüdür. Kanun koyucu yaşam hakkını ihlal eden eylemlerin gerçekleşmesini engellemek amacıyla TCK'da kasten öldürme fiilini suç olarak düzenlemiştir. TCK'nın 81/1.maddesine göre "Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır." Kanun koyucu "Bir insanı kasten öldüren kişi, elli güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır." şeklinde değişiklik yapması durumunda

kanun koyucunun yaşam hakkına gelecek saldırılara yönelik olarak bir yaptırım uyguladığı ve bu durumun da Anayasaya uygun bir değişiklik olduğu düşüncesine varılamayacaktır. Zira yaptırımın belirlenmesi tek başına temel hak ve hürriyetleri korumamakta ayrıca yaptırımın caydırıcı da olması gerekmektedir. Nasıl ki yaşam hakkına saldırıya uğrayan bir kişiye yönelik eylem müebbet hapis cezası yerine elli güne kadar adli para cezası ile cezalandırılrsa mağdur açısından yaşam ve hak arama hürriyetini ihlal ediyor ise günümüz ekonomik koşullarında adli para cezasının bir gün karşılığı olarak bir günlük asgari ücretin 1/19'u ile 1/4'ü arasında belirlenecek miktarın çarpılması neticesinde nihai yaptırımın belirlenmesi mağdur açısından kötü muamele yasağının ve hak arama hürriyetini ihlal edecektir.

Açıklanan nedenlerle cezalandırmanın amacına uygun düşmeyen, toplumun huzurunu ve mutluluğunu bozan, adalet ilkesiyle bağdaşmayan, mağdurun hak arama hürriyetini kısıtlayan, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyup geliştirmesine engel olmak suretiyle kötü muamele yasağını ihlal eden ve temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasında ölçülülük ilkesine aykırı olarak düzenleme içeren TCK m.52/2 fıkrasının Anayasanın 2.,5., 13., 17/1. ve 36/1 maddelerine aykırılık oluşturduğu kanaatine varıldığından iptali istenmiştir.

KARAR: Yukarıda açıklanan gerekçelerle;

1-2709 numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 152. maddesi uyarınca,

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 52. maddesinin;

"En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsî hâlleri göz önünde bulundurularak takdir edilir. "

şeklindeki 2. fıkrasının "...en az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası..." kısmının Anayasa'nın 2., 5., 13., 17/1. ve 36/1. maddelerine aykırılık oluşturduğundan bahisle İPTALİ İSTEMİ ile RESEN ANAYASA MAHKEMESİNE İTİRAZ YOLU İLE MÜRACAAT EDİLMESİNE VE BU HÜKÜMLERİN İPTALİNİN İSTENİLMESİNE,

2-6216 numaralı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesi uyarınca

a-Başvuru kararının aslı ile tutanağın ve dava dosyasında yer alan evrakın onaylı birer örneğinin oluşturulacak dizi listesine bağlanılarak bir dosya halinde ANAYASA MAHKEMESİNE GÖNDERİLMESİNE,

b-Başvuru dosyasının Anayasa Mahkemesine tebliğinden itibaren BEŞ AY BEKLENİLMESİNE, bu süre içinde karar verilmezse işbu davanın yürürlükteki hükümlere göre (Anayasa Mahkemesinin kararı esas hakkında karar kesinleşinceye kadar gelirse Anayasa Mahkemesi hükmüne uyulması koşuluyla) SONUÇLANDIRILMASINA,

Karar verildi.”